

**Achterom - De Mimeschool
'De verhalen horen thuis op dit
eiland'**

Gerardjan Rijnders: 'Achterom' is zaterdagavond een mooie zachte dood gestorven, en dat is goed. We gaan de driedubbele coproductie tussen Oerol, de tweedejaarsstudenten van de Mimeschool en Don Duyns en mij uitgebreid evalueren, maar ik kan je alvast zeggen dat alle studenten met een heel hoog cijfer naar het derde jaar gaan. Met mimespelers werken bleek een totaal andere chemie dan met acteurs; mimers hebben een bijna aangeboren angst voor concretiseren en beginnen vaak al te abstraheren voordat ze überhaupt weten waar het over gaat. Don [Duyns] en ik zijn allebei concreet tot op het bot, dat bleek achteraf een vruchtbare symbiose. Don en ik probeerden terughoudend te zijn als het in het begin te vaag was, zo belandden we op plekken die we niet goed kenden. Dat maakte het werk rijk. Het heeft ons ook gescherpt, want bij mimers moet je niet met dezelfde argumenten aankomen als bij acteurs. Daardoor werd het soms best spannend en heftig. Hoe lang deze vrijage doorgaat weet ik niet; de verhalen, de plekken en de mensen horen thuis op dit eiland, nergens anders, maar het format van historisch onderzoek, pak-

kende locaties, bewegend publiek en de samenwerking met Oerol en de mimeschool zou best uit de dood kunnen herrijzen. *Achterom* was in ieder geval een lekkere vrijpartij.' (CS)

Achterom. FOTO LOUK RÖELL

De Mimeschool Achterom

Waar Súd Achterom, Midsland **Wanneer** 12 t/m 16 juni, 18, 19 juni, 16.00 en 20.30 uur \

Een ongeveer 2 uur durende wandeling langs de achterkant van de winkelstraat in Midsland. De achterkant van de pittoreske geveltjes, de achterkant van de vriendelijke dienstverlenende houding van de ondernemers. Begeleid door de veteranen van Growing up in Public kruipen 10 mimestudenten in de huid van de eilanders. Ze hebben zich laten inspireren door het feit dat in de jaren '50 het toerisme begon, het niemandsland werd iedereenland. Sommigen sprongen daar handig op in en werden rijke ondernemers. Anderen probeerden het wel maar slaagden daar niet in. Vooral deze laatste zijn in de tien mini-voorstellinkjes te zien. U maakt kennis met een Terschellinger *sunderum* en een bouwvakker, een wasvrouw en een tovervrouw, u bezoekt een nieuwbouwproject voor een modern hotelcomplex en de kleinste nachtclub van de wereld: u ziet de achterkant van het dagelijkse leven.

Door: Elsa May Averill, Sharon Bouwman, Anne van Dorp, Ibelisse Guardia, Line Husa, Toon Kuipers, Pamela Menzo, Fabian Santarciel de la Quintana, Art-Jan de Vries, Mijke Werkema. Begeleiding: Jeroen Kriek, Don Duyns.

Heren dubbel: Don Duyns en Gerardjan Rijnders (in het kwadraat) 'Mime is de basis van alle toneel'

Don Duyns (1967) en Gerardjan Rijnders (1949) zijn op het ogenblik zonder twijfel de meest productieve theatermakers van Nederland, en het is dan ook onvermijdelijk dat hun wegen op gezette tijden kruisen. Zoals deze week op Oerol, waar beiden in een bijna identieke dubbelrol aanwezig zijn: als schrijver van een op de Grondwet gebaseerde eenakter en als regisseur met een mimevoorstelling.

We treffen de twee bij het huis De Waddenparel, tegen de door lammetjes begraafde waddendijk bij Kijndum. Don Duyns resideert daar met een groep leerlingen van De Mimeschool uit Amsterdam, die onder zijn en Jeroen Kleeks regie optreden in de straatvoorstelling *Achterom*. Zelf vervult Duyns daarin de rol van gids. 'We voeren het publiek letterlijk langs de achterkant van de massaconsumptie en het massatoesisme, zoals dat de laatste decennia ook op Terschelling is opgekomen', zegt Duyns. 'Onze voorstelling is gestueerd langs de achterkant van de gevelrijke pandjes aan de centrale winkelstraat in Midsland. We beginnen aan de zuidkant, de rijke kant, om na negen acts te eindigen aan de minder kapitaalcrachtige noordkant. Na de Tweede Wereldoorlog hebben plekken als deze iets van hun exclusiviteit verloren – daar is geen ontkomen aan. De publieke ruimte is meer en meer ingenomen door de massa, werd bezet van iedereen en daarvoor eigenlijk van niemand. De teloorgang van een zekere ongereptheid'. Ook Gerardjan Rijnders regisseert een mimevoorstelling over het verlies van de onschuld, zij het in een verder verleden: de verjaging van de mens uit het Paradijs na de zondeval. Een driehoeksverhouding in een eenrichtingsgebied', van Rijnders *Au bain Marie* van theatergroep Suver Nuver samen 'Adam, Eva en de slang. En dat in het gebied tussen de rivieren Eufraat en Tigris, waar tegenwoordig Irak ligt. Ze betwisten elkaar daar nu dus de geografische bedding van het voormalige paradijs. Voor *Au bain Marie* – letterlijk 'Marie in bad' maar zoals bekend een

'Gerardjan is een betere regisseur omdat hij de kunst van het zwijgen beheerst'

methode om te knoken – hebben we ons losjes laten inspireren door de speelfilm *Jules et Jim* van François Truffaut, over een fatale driehoeksrelatie ten tijde van de Eerste Wereldoorlog. We spelen in het bos, in een soort kas, en de schaarse woorden die te horen zijn, zijn Frans. Een aparte sfeer, zo bij het vallen van de nacht.'

Generaties

Op de lijn der generaties werkt Rijnders in het verlengde van Duyns. Waar Duyns werkt met talentvolle leerlingen van De Mimeschool, werkt Rijnders met ervaren acteurs die ooit op dezelfde school het vak leerden. Ofschoon Rijnders een generatie ouder is dan Duyns (babyboomer versus lost generation), heeft de laatste beduidend meer ervaring met Oerol. Duyns: 'Ik kom hier al sinds het begin van mijn theatercarrière. Elf jaar geleden ben ik begonnen in het Schuurtestoneel, met een van de eerste tekststukken van het festival, getiteld *Wormat/Vuurvork*. Het was een anti-boerenstuk over een boer die zijn vee haat en zijn koeien en schapen niet al te vriendelijk toesprekt'. De altijd drukbezette Rijnders deed Oerol pas vorig jaar voor het eerst aan, als acteur in het stuk *Finsterstomme*. 'Het smaakte duidelijk naar meer', aldus

Don Duyns en Gerardjan Rijnders. FOTO ANKE TEUNISSEN

Rijnders. 'De setting van zo'n eiland is fantastisch'. Duyns beaamt dat: 'Ik ben gek op eilanden. Eigenlijk zou dit festival over alle vijf Waddeneilanden moeten worden verspreid. Dat het publiek met bootjes wordt rondgevoerd. En dan is er op Rottumerplaat nog wel plaats voor een of andere zonderling'. In de loop der jaren heeft Duyns het festival enorm zien uitdijen. 'Het dreigt te groot te worden. Ik verbaas me erover hoe de organisatie de boel vooralsnog meester blijft'. Rijnders: 'Van de week hadden wij een stofzuigerslang nodig, en hup, dat was zo geregeld. Erg fijn. De infrastructuur van dit eiland spreekt me bijzonder aan. Veel overzichtelijker dan de grote stad, je raakt hier de weg nooit kwijt'. Als vertegenwoordigers van opeenvolgende generaties stonden Rijnders en Duyns ooit tegenover elkaar, maar inmiddels mogen ze zich alle twee tot de gevestigde

theaternamen rekenen. Aan het debuutstuk van Duyns, *De Ziekte die Muzak heet*, gaf Rijnders in 1989 het rapportcijfer 4, en dat alleen 'vanwege de strakke mail-lots die de acteurs dragen'. Duyns gold in die dagen als een *angry young man*, die meende dat er 'honderd rotte tomaten' nodig waren om de bestuurders van de theaterwereld naar de uitgang te bewegen; een verwijzing naar de lichting van Rijnders, die eind jaren zestig de vastgeroeste toneelklok van z'n plaats trachtte te krijgen met de beruchte Actie Tomaat. Beiden maken inmiddels een opmerkelijk milde indruk. Rijnders: 'Sinds ik ben gestopt als leider van Toneelgroep Amsterdam, vier jaar geleden, heb ik alle

'Dit festival zou over alle Waddeneilanden moeten worden verspreid'

financieel-politieke rompslomp vaarwel gezegd. Ik richt me nu volledig op de artistieke kant van de zaak'. Duyns: 'Ik concentreer me liever op m'n eigen dingen en hou wat vaker m'n mond dicht. Gerardjan is een betere regisseur dan ik, onder meer omdat hij de kunst van het zwijgen zo goed beheerst'. Rijnders: 'Kom je toch weer op die mime uit, de basis van alle toneel'.

Wetten

Au bain Marie is niet Rijnders' eerste voorstelling met de bijbel als inspiratiebron. Rijnders: 'Ik heb op een vrijzinnig, protestantse school gezeten, waar we de dag moesten beginnen met het zingen van bijbelliederen. Hoewel ik overtuigd atheïst ben, heeft de tekst van dat boek zich stevig vastgezet in mijn literaire bagage. Ik heb stukken gemaakt naar het Hooglied en naar de Klaagliederen. Plus een kindervoorstelling naar het gebod

dat de mens zich geen afgodsbeelden mag maken'. De Nederlandse Grondwet – net als de oudtestamentische wetten omgeven met een geur van heiligheid – diende als uitgangspunt voor een serie eenakters van theatergroep De Nieuw Amsterdam (DNA), in het kader van de manifestatie De Grondwet. Rijnders gebruikte artikel 1 (*Gelijke Gevallen?*) en Duyns artikel 2 (*Het Verhoor*). Beide eenakters zijn te zien op Oerol. 'In gelijke gevallen wordt iedereen gelijk behandeld', schrijft de Grondwet voor. Maar waar ter wereld vind je ooit twee gelijke gevallen?, vraagt Rijnders zich af. 'Ieder individu en elke situatie is uniek. Dus dat artikel heeft geen enkele betekenis, want op grond daarvan kan alles en iedereen een andere behandeling krijgen. Er zou op z'n minst sprake moeten zijn van 'gelijksoortige' gevallen'.

'De Nederlander is gesloten, hypocriet en zakelijk tot op het bot'

Artikel 2 van de Grondwet, dat het Nederlandseerschap definieert, deed Duyns de wenkbrauwen fronsen. 'Het is een uiterst kille tekst. Je kan bij wijze van spreken Nederlander zijn dan Hans Brinker, maar je toch geen Nederlander mogen noemen, volgens de Grondwet. Dat wilde ik aan de kaak stellen'. Niet dat de Nederlandse identiteit iets is om al te trots op te zijn, als je het Duyns vraagt. 'Hoe ik de Nederlander zou definiëren? Als gesloten, hypocriet en zakelijk tot op het bot. En het klagen is verworpen tot onze meest dominante cultuuruiting'. Rijnders: 'Ik heb Amsterdam wel eens het Nieuwe Jeruzalem genoemd. Een grote klaagmuur'. Duyns: 'Het lijkt wel of er ineens niets meer deugt in dit land. Er is een streven naar totale controle, elke oneffenheid moet gladgestreken worden. Ondertussen wordt alles wat Nederland zo waardevol maakte met bulldozers afgebroken'. Rijnders: 'In m'n stuk *Tim van Athene* heb ik onlangs blootgelegd hoe die louché kring rond Fortuyn met zijn ideeën aan de haal is gegaan, daarmee hun vermoorde leidsman degraderend tot een luguber soort stroman'. Duyns: 'Ik ben die roerige periode aan het verwerken in een nieuw stuk, getiteld *Paars*. We hebben er onze huidige rampzalige regening aan te danken'. Rijnders: 'Maar laten we daar niet te veel woorden aan vuil maken, want dan worden wij ook zo'n stel ouwe zeurkousen'. (Paul van de Graaf)

Achterom – De mimeschool. Ma 14 t/m wo 16, vr 18, za 19 juni. 11.30 en 19.30 uur. Súd Achterom, Midsland. **Au bain Marie** – Suver Nuver. Ma 14 t/m do 17, 21.30 en 23.00 uur. Formerium Bos. **Gelijke gevallen?** – Guy Sonnen. Wo 16, do 17, za 19, 16.00, 18.00 en 20.00 uur. Tante Doortje, Hoor. **Het verhoor** – Tarkan Köroglu. Ma 14 en di 15, 16.00, 18.00 en 20.00 uur. Tante Doortje, Hoor. **A**